

Razumovští z Vikštejna. Odysea emigrace

Slezské zemské muzeum Opava ve dnech 28. 9. 2025 – 5. 4. 2026

Hraběcí rod Razumovských byl převážně spjat s Opavskem, ale jeho původní vlastní byly stepi maloruského jihu. Alexej Grigorijevič Razumovskij (1709-1771) dosáhl značného společenského postavení (jeho údajnou manželkou byla carevna Alžběta, dcera Petra Velikého) a obdobný sociální vzestup se podařil i jeho mladšímu bratru Kirilovi (1728-1803). Knížecí titul obdržel pouze Andrej Razumovskij (1752 -1836), významný diplomat a mecenáš Ludwiga van Beethovena. Grigorij Razumovskij (1759-1837), Andrejův bratr a proslulý mineralog - člen ruské i švédské akademie věd, však v roce 1811 získal inkolát v zemích Koruny české, kde o rok dříve koupil panství Český Rudolec na Jindřichohradecku, které jeho syn Leon (1816 – 1868) posléze prodal. Camillo Razumovský (1852-1917) vlastnil mj. slezské statky Melč, Dolní Životice a Horní Vikštejn - dle jeho názvu byl v roce 1916 hraběti Razumovskému udělen predikát von Wigstein. Tato panství zůstala v rodovém majetku do roku 1945, kdy byla konfiskována bratrům Camillovi (1890-1965) a Andreasovi (1892-1981) Razumovským. Jejich potomci žijí v Rakousku a podíleli se na vzniku dokumentárního filmu i přípravě výstavy **Razumovští z Vikštejna. Odysea emigrace** pro Slezské zemské muzeum v Opavě.

Devět tematických kapitol expozice obsahuje předměty z rodového majetku a sbírek slezských i zahraničních institucí, instalované ve smyslu sdělení lidských osudů členů významného šlechtického rodu, s veškerými vzestupy a pády v rozpětí necelých třech století. Osou výstavní instalace je početná portrétní galerie, kterou doplňují tematické exkurzy do prostředí diplomacie, vojenství, vědy, lesnictví, lázeňství, kulturního i filantropického mecenátu, s vyústěním do dočasného společenského i ekonomického úpadku Razumovských po letech 1938 i 1945 a jejich poválečného sociálního vzestupu v Rakousku.

Mezi exponáty lze spatřit unikáty - např. listinu (reprodukce) vydanou hetmanem Kirilem Razumovským pro Stefana Lukomského, Kozachynského knihu z 18. století o domnělém původu Razumovských, vyobrazení zámku v Českém Rudolci v podobě před novogotickou přestavbou, kresby přírodnin od Gregora Razumovského, vázaný rukopis s topografickým akvarelem zříceniny hradu Vikštejn, vázy ze zaniklé sklárny v Rožnově, návštěvní knihu zámku Horní Vikštejn (Radkov-Dubová) a Dolní Životice, střelecký terč s vyobrazením původní podoby lázeňské budovy v Jánských Koupelech, azbukou psaný rodokmen rodiny Sayn-Wittgenstein-Berleburg, četné heraldické památky – fragment tapiserie s erbem Kirila Razumovského, diplom o udělení predikátu von Wigstein, pohřební štít Leona Razumovského a dále jsou vystaveny knihy, hudebniny, rodinné fotografie, mapy, gratulační diplomy, osobní doklady, řády a vyznamenání, pastelové portréty Marie, Darji a Olgy Razumovských, nábytek či osvědčení o národní spolehlivosti pro Andrease Razumovského.

Informativní hodnotu umocňují podrobné popisky a estetický dojem dotvářejí velkoformátové fotografie - např. kostela sv. Antonína Paduánského v Melči či dobová momentka z lázeňského areálu v Jánských Koupelech a z porovnání nynějšího stavu tohoto místa vyobrazeném na vedlejších snímcích je smutno. Dokumentována je i obdobná devastace paláce Razumovských ve Vídni, s rozdílem následného restaurování a využití jako rodového sídla.

Výstava Razumovští z Vikštejna. Odysea emigrace objektivně posuzuje dějinné působení členů významného hraběcího rodu na pozadí mnohdy nepříznivých událostí. V souvislosti s

Leonem Razumovským měl být více zdůrazněn jeho pobyt v cizině (Egypt a Habeš), ale tematicky odpovídající předměty nejsou vystaveny. V osobě Alexandra Razumovského (1931-2025) a kontrastu jeho portrétu od Borise Fedoroviče Dyachkova vůči promítanému dokumentárnímu filmu je závěr expozice koncipován jako naplnění určitého poslání rodáka z Dolních Životic, který se značně zasloužil o uspořádání výstavy, ale její vernisáže se již nedožil ...

Autor výstavy: Ondřej Haničák, spolupráce – autorský kolektiv ve složení: Jiří Brňovják, Marian Hochel, Alona Hrabovets, Jiří Juchelka, Ivana Maloušková, Karel Müller, Svitlana Potapenko, Michael Schweller, Pavel Šafránek, Lenka Valečková, Petr Zahnaš

Autor textu: Stanislav Vaněk

obr. 1 – Pohřební štít hraběte Leona Razumovského užitý při smutečních obřadech ve Svatoštěpánském dómu ve Vídni, rok 1868 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 2 – Adolf Zdrázila (1868–1942), Pohled na zámek Dolní Životice, rok 1903, olejomalba na plátně - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 3 – Fragment tapiserie s erbem Kirila Razumovského dle tradice pocházející ze zámku v Baturynu, kolem pol. 18. století - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 4 – Portrét hraběte Kirila Razumovského jako hejtmana záporožského vojska a levobřežní Ukrajiny, podle barokního originálu ze zámku Gatčina nedaleko Petrohradu, kopista Seidenberg, poč. 20. století (po roce 1905) - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 5 – Diplom o udělení predikátu von Wigstein (z Vikštejna) a potvrzení erbu Camillu Razumovskému a jeho potomkům, rok 1916 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 6 – Dvojice skleněných váz s erbem hrabat Razumovských, dar zaměstnanců sklárny v Rožnově u Českého Rudolce majiteli manufaktury a panství hraběti Leonu Razumovskému, kolem roku 1850 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 7 – Thomas Campbell (1790–1858), busta knížete Andreje Razumovského, 2. třetina 19. století - soukromá sbírka, foto SZM

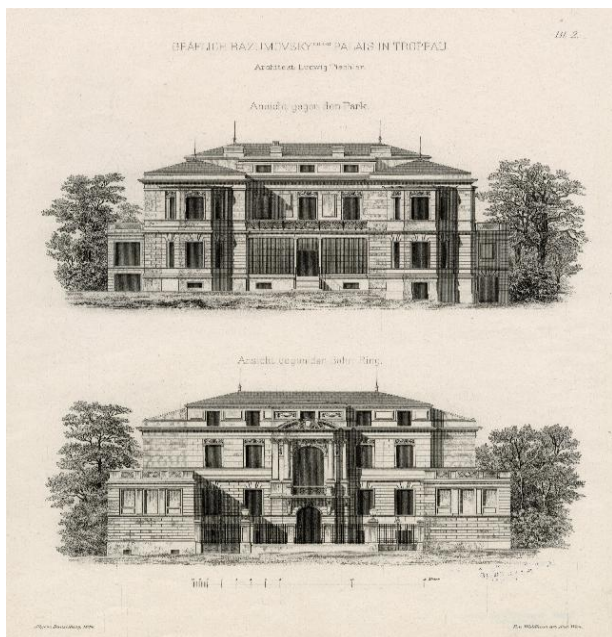
obr. 8 – Porcelánový čajový servis, tzv. přátelská souprava zdobena malbami vedut paláců ve Vídni a Opavě a zámků v Radkově, Melči a Dolních Životicích, dar k 25. výročí svatby hrabat Camilla a Marie Razumovských, rok 1907 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 9 – Rudolf Templer (1837–1905), hrabě Camillo Razumovský (1852–1917), 90. léta 19. století, z původní rodové portrétní galerie zámku Radkov-Dubová - Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, foto SZM

obr. 10 – Rudolf Templer (1837–1905), hraběnka Marie Razumovská, roz. Wiener von Welten, 90. léta 19. století, z původní rodové portrétní galerie zámku Radkov-Dubová - Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, foto SZM

obr. 11 – Ludwig Tischler (1840–1906), zahradní a uliční průčelí novostavby městského paláce Razumovských v Opavě, publikováno v *Allgemeine Bauzeitung*, rok 1895 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 12 – Johann Nepomuk Schödelberger (1779–1853), veduta paláce knížete Andreje Razumovského ve Vídni, kolem roku 1850 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 13 – Ludwig Tischler (1840–1906), pohled na areál lázní Janské Koupele na Opavsku, rok 1900 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 14 – Dekorativní rámeček se souborem šesti kusů portrétních a skupinových rodinných fotografií hrabat Camilla a Marie Razumovských a jejich dětí, kolem roku 1900 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 15 – Veduta zámku v Českém Rudolci před novogotickou rekonstrukcí, rok 1859, akvarel na papíře, francouzský přípis zmiňuje jako obyvatele zámku hrabata Gregora, Leona a Maxe Razumovské - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 16 – Zámek Český Rudolec po novogotické přestavbě po roce 1860, černobílá fotografie - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 17 – Expozice výstavy: v popředí zleva - Rudolf Templer (1837–1905), hrabě Camillo Razumovský a hraběnka Marie Razumovská, roz. Wiener von Welten 90. léta 19. století, z původní rodové portrétní galerie zámku Radkov-Dubová - Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, foto SZM

obr. 18 – Expozice výstavy: vitrína vlevo -Thomas Campbell (1790–1858), busta knížete Andreje Razumovského, 2. třetina 19. století, mramor - soukromá sbírka, busta Ludwiga van Beethovena 1. pol. 20. století, kov - soukromá sbírka, busta Ludwiga van Beethovena (1770–1827) - vydání notového záznamu smyčcového kvartetu op. 59 č. 1 „Razumovsky“, 2. pol. 20. století, tisk na papíře, Lipsko - soukromá sbírka, Jan Nepomuk Mälzel (1772–1838) - metronom, sestrojený autorem podle vzoru na návrh Ludwiga van Beethovena, poč. 19. století, Francie, mahagonové dřevo, kov, původem ze zámku Horní Víkštejn (Radkov-Dubová), Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, vpravo: Johann Nepomuk Schödelberger (1779–1853), veduta paláce knížete Andreje Razumovského ve Vídni, kolem roku 1850 - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 19 – Expozice výstavy: čelní stěna vpravo - fragment tapiserie s erbem Kirila Razumovského dle tradice pocházející ze zámku v Baturynu, kolem pol. 18. století - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 20 – Expozice výstavy: část někdejší portrétní galerie ze zámku Horní Vikštejn (dnes Radkov-Dubová), v popředí zprava - Rudolf Templer (1837–1905), Rosa Razumovská, roz. baronka von Löwenstern (1814–1889), 90. léta 19. století, olejomalba na plátně - Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, Rudolf Templer (1837–1905), hrabě Leon Razumovský (1818–1868), 90. léta 19. století, olejomalba na plátně - Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, foto SZM

obr. 21 – Expozice výstavy: zleva - Adolf Zdravila (1868–1942), Pohled proti toku řeky Moravice u Janských Koupelí k promenádnímu cíli tzv. Prostranství sester (*Schwesternplatz*) rok 1899, olejomalba na plátně, replika lázeňského džberu užívaného k vodoléčbě, kolem roku 1850, dřevo, kov - Vlastivědné muzeum Jeseník, notový pult, kolem roku 1900, fa. Gebrüder Thonet, Wien -

soukromá sbírka, slunečník kolem roku 1900, textilní krajka, hedvábí, dřevo, kov - soukromá sbírka, Adolf Desén - notový záznam skladby Podzimní nálada (*Herbststimmung*), komponované ředitelem lázeňské kapely v Janských Koupelích a dedikované hrabatům Camillovi a Marii Razumovským, poč. 20. století, rukopis a kresba na papíře – soukromá sbírka, foto SZM

obr. 22 – Expozice výstavy: v popředí zprava - Rudolf Templer (1837–1905), hraběnka Marie Terezie Pačinská z Tenčína, roz. Wilczek (1739–1776), 90. léta 19. století, olejomalba na plátně, z portrétní galerie zámku Radkov-Dubová - Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, Rudolf Templer (1837–1905), hrabě Johann Erdmann Pačinský z Tenčína (1734–1803), 90. léta 19. století, olejomalba na plátně, z portrétní galerie zámku Radkov-Dubová - Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, foto SZM

obr. 23 – Expozice výstavy: zleva - Fjodor Rokotov (1736–1808), portrét ruské carevny Alžběty Petrovny (1709–1761), 2. pol. 18. století (?), olejomalba na plátně - soukromá sbírka, Nikolaj Argunov (1771–1829), portrét hraběte Alexeje Razumovského (1709–1771), 2. pol. 18. století (?), olejomalba na plátně - soukromá sbírka, v pozadí Josef Kiss (1833–1900), Camillo Razumovský s manželkou Marií a dětmi, rok 1892, olejomalba na plátně, původem ze zámku v Dolních Životicích – Slezské zemské muzeum Opava - foto SZM

obr. 24 – Expozice výstavy: zleva – vyobrazení sídel Razumovských v Opavě a Vídni – Statutární město Opava, Slezské zemské muzeum Opava, Österreichische Nationalbibliothek Wien a soukromé sbírky, na soklu: veršované domácí požehnání ze schodišťové haly městského paláce Razumovských v Opavě, po roce 1893, mramor - Slezské zemské muzeum Opava, zcela vpravo – časosběrné snímky lázní Jánské Koupele – soukromé sbírky, foto SZM

obr. 25 – Expozice výstavy: zleva - Charlotte Muther: portrét Marie Razumovské (1923–2015), rok 1931, pastel na papíře – soukromá sbírka, portrét Darji Razumovské (1925–2002), rok 1931, pastel na papíře – soukromá sbírka, portrét Olgy Razumovské (1927–1990), rok 1931, pastel na papíře - soukromá sbírka, foto SZM

obr. 26 – Expozice výstavy: zleva - Katharina Razumovskaya (* 1961): spisovatelka Marie „Máša“ Razumovská, poč. 21. století, akrylové barvy na plátně – soukromá sbírka, ve vitrině: umělecké předměty z majetku Razumovských, původem ze zámků Dolní Životice a Horní Vikštejn (Radkov-Dubová) i úřední dokumenty související s konfiskací rodového majetku v roce 1945 a odchodem Razumovských do exilu - Zemský archiv Opava, Národní památkový ústav – Státní zámek Hradec nad Moravicí, soukromé sbírky nejen v Opavě, foto SZM